

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка

Циклова комісія гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчально-виховної роботи

Павло ЯЛОВСЬКИЙ

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність **014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Мороз О.В. Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство): робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Кременець, 2024. 16 с.

Розробник:

Мороз Олена Василівна – кандидат філософських наук, доцент, викладач циклової комісії гуманітарних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії гуманітарних дисциплін

Протокол від «02» серпня 2024 р. № 1

Голова циклової комісії

Ольга БОНЧИК

1. Вступ

Наше складне, динамічне, суперечливе сьогодення вимагає від людини здатності до цілеспрямованої, усвідомленої, розумної орієнтації в навколишньому світі. Засвоєння фундаментальних досягнень філософсько-релігійної культури сприяє формуванню в особистості цієї здатності. Знання філософії підвищує культуру мислення, посилює чіткість, послідовність, аргументовану доведеність суджень, ознайомлює з правилами дискусії, посилює ефективність і переконаність мови. Навчальна дисципліна «Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)» передбачає засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності; ознайомлення здобувачів фахової передвищої освіти із наявними філософськими, релігійними концепціями, які розкривають поліфонізм і плюралізм філософського мислення; створення умов для формування світоглядно-методологічної культури студентства.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Образотворче мистецтво) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів ECTS: 2.5	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)		
Загальна кількість годин – 75	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Рік підготовки:	
		4-й	
		Семестр	
		8-й	
		Лекції	
		28 год.	
		Практичні	
		14 год.	
		Самостійна робота	
		33 год.	
		Вид контролю:	
		Екзамен – 8-й семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача освіти – 2,3	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 21% / 79 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)» є забезпечити глибоке засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, високу світоглядну методологічну культуру здобувачів фахової передвищої освіти, спрямувати їх на самостійні роздуми над найважливішими філософсько-релігійними проблемами.

Основні завдання курсу:

- 1) ознайомити здобувачів фахової передвищої освіти зі змістом світового та вітчизняного історико-філософського процесу;
- 2) представити широкий спектр методологічних підходів і теоретичних систем філософії як сфери духовної творчості;
- 3) розширити знання здобувачів фахової передвищої освіти про сучасну філософію, ознайомити з новими підходами до вирішення найважливіших філософських проблем;
- 4) навчити здобувачів фахової передвищої освіти працювати з філософськими текстами, реконструювати зміст висловлених у них філософських ідей, робити історико-філософську інтерпретацію, пояснення і оцінку філософських вчень;
- 5) пробудити в здобувачів фахової передвищої освіти інтерес до філософії;
- 6) сприяти переконаності в принциповій важливості для кожної людини вільного світоглядного самовизначення;
- 7) сформуванню потреби в осягненні істини власним розумом;
- 8) сформуванню вміння співвідносити світоглядні ідеї з практикою суспільного життя;
- 9) виховувати переконання в тому, що самореалізація особистості неможлива без прилучення до здобутків культурної спадщини людства, складовою частиною якої є філософія.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5 Здатність до міжособистісної взаємодії.

СК2 Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН2 Застосовувати ефективні моделі міжособистісної комунікації як в професійній діяльності, так і поза її межами.

РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

РН13 Формувати в учнів здатність до конструктивної міжособистісної взаємодії.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія в історичній ретроспективі

Тема 1. Предмет філософії

Походження слова «філософія». Філософія і життя. Соціальні умови формування філософії. Духовні джерела філософії. Предмет філософії. Співвідношення «людина – світ» як визначальний предмет філософського осмислення. Філософські проблеми дисципліни.

Специфічні особливості філософського знання: загальність (універсальність), сутність, сенсовість, світоглядність, універсальна теоретична рефлексія.

Основні функції філософії: світоглядна, загально-методологічна, прогностична (евристична), критична, аксіологічна, гуманістична.

Поняття світогляду. Основні світоглядні проблеми. Історичність світогляду (міфологія, релігія, філософія). Сучасна світоглядна парадигма.

Тема 2. Філософська думка Стародавнього Сходу

Становлення філософського знання. Особливості східного та західного типу філософствування. Релігійно-міфологічна ідеологія стародавньоіндійського суспільства. Загальні риси філософської думки Стародавньої Індії. Основні філософські школи – веданта, чарвака-локаята, буддизм, ньяя-вайшеша, йога.

Соціально-економічні та ідейні передумови виникнення і розвитку філософії у Стародавньому Китаї. Основні мислителі та філософські школи – Кун Фуцзи, Моцзи, Менцзи, даосизм, легізм.

Тема 3. Філософська думка Стародавньої Греції

Антична філософія у контексті соціального та історико-культурного розвитку Стародавнього світу. Перехід від міфу до логосу. Періодизація античної філософії. Філософія т. ктуралізм ої доби: Мілетська школа (Фалес, Анаксимандр, Анаксимен). Геракліт, Піфагор. Елейська школа (Ксенофан, Парменід, Зенон), Емпедокл і Анаксагор.

Філософія класичної доби: атомізм Демокрита, Сократ і його філософські ідеї, філософське вчення Платона, філософська система Аристотеля.

Філософія еллінізму: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, неоплатонізм.

Тема 4. Філософія епохи Середньовіччя

Особливості формування християнської філософії. Патристика (Тертулліан, Августин). Схоластика (Тома Аквінський). Філософський сенс заповідей Ісуса Христа. Проблема загальних понять у філософії номіналізму та реалізму. У. Оккам про універсалії, субстанцію. Теологізація системи управління суспільством в умовах Середньовіччя.

Тема 5. Філософія доби Відродження

Соціально-економічні та духовно-культурні передумови Відродження. Антропоцентризм. Гуманізм. Раннє (італійське) Відродження. Філософсько-світоглядні позиції Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарки, Миколи Кузанського, Леонардо да Вінчі. Філософське вчення Марсіліо Фічіно. Соціальна філософія Нікколо Макіавеллі.

Пізнє (Північне) Відродження. Світоглядні ідеї Миколая Коперника. Філософське вчення Еразма Роттердамського.

Змістовий модуль 2. Європейська та українська філософія

Тема 6. Західноєвропейська філософія Нового часу

Епоха наукових революцій та її вплив на розвиток філософії. Емпіризм і раціоналізм – методологічна основа управління суспільством у XVII – XVIII т.

Френсіс Бекон – засновник емпіричного природознавства. Індуктивний метод Френсіса Бекона. Раціоналізм Рене Декарта. Основні правила його наукового методу. Раціоналістична філософія Бенедикта Спінози.

Тема 7. Філософія епохи Просвітництва

Філософія французького Просвітництва. Вольтер і Руссо. Французькі просвітники: Шарль Монтеск'є («Про дух законів»), Жан-Жак Руссо («Про суспільний договір»), Франсуа-Марі Вольтер («Філософські листи», «Філософський словник»).

Тема 8. Німецька класична філософія

Ідеалізм і діалектика – основні риси німецької класичної філософії. Німецьке просвітництво: популярна і містична філософія.

Критичний ідеалізм Іммануїла Канта: «Кантівський переворот» у філософії, вчення про ноумени і феномени, теорія пізнання, категоричний імператив.

Суб'єктивний ідеалізм Йогана Фіхте («Науковчення»). Філософія тотожності Фрідріха Шеллінга («Система трансцендентального ідеалізму»).

Філософська система Георга Гегеля («Енциклопедія філософських наук»). Діалектика Духа. Проблеми свободи. Філософія історії. Філософські погляди Людвіга Фюєрбаха («Основні положення філософії майбутнього», «Суть християнства»).

Тема 9. Сучасна світова філософія

Характеристика сучасної філософської парадигми: суб'єктивізм, ірраціоналізм, гуманізм. Ірраціоналізм Артура Шопенгауера («Світ як воля і уява») та Сьорена К'єркегора («Страх і трепет», «Хвороба до смерті»). «Філософія життя» Фрідріха Ніцше («Так казав Заратустра», «Воля до влади»).

Екзистенціалізм: Мартін Хайдеггер («Буття і час»), Карл Ясперс («Філософія існування»), Габріель Марсель («Бути і мати»), Жан-Поль Сартр («Буття і ніщо»).

Філософія психоаналізу і неофрейдизму. Основні позиції психоаналізу. Зигмунд Фрейд: вчення про несвідоме. Карл Юнг: вчення про колективне несвідоме.

Новітні філософські напрями: філософська герменевтика, філософська антропологія, історіософські напрями, постпозитивізм, т. ктуралізм, філософський постмодерн, «нова філософська хвиля».

Тема 10. Історія української філософської думки

Основні риси українського світоглядного менталітету. Світоглядні джерела української ментальності: діалог міфологій, діалог релігій, народна культурно-художня творчість.

Філософія періоду Київської Русі (IX–XII т..) Теоретичні та літературні джерела. Розуміння філософії. Проблеми пізнання (знання та віра, пізнання Бога, складові процесу пізнання), проблеми буття (християнський космогенез і християнська космологія, макрокосм і мікрокосм).

Філософія українського Відродження (XVI–XVII т..). Діячі періоду українського Відродження: Ю. Дрогобич, І. Вишенський, Л. Зизаній, С. Зизаній, З. Копистенський, І. Копинський, С. Оріховський, К. Сакович, Г. Смотрицький, М. Смотрицький, К. Ставровецький, Х. Філалет.

Філософські ідеї діячів Києво-Могилянської академії: П. Могила, Ф. Прокопович, С. Яворський, І. Галятовський, Г. Кониський, Л. Баранович, І. Гізель, Г. Щербацький. Проблема буття (матерія, рух, простір і час). Проблема пізнання (істина, структура процесу пізнання, «вроджені» ідеї). Соціально-етичні проблеми (сенс життя, добро і зло, державницькі ідеї).

Філософія Григорія Сковороди. Філософія – мистецтво життя. Вчення про буття. Єдність Макрокосму і Мікрокосму. Вчення про Бога. Пізнання і самопізнання. Внутрішня і зовнішня людина. Переображення серця. «Внутрішнє християнство». Ідея «сродної праці». Етичне вчення. Проблема щастя, добра і зла. Пантеїзм.

Філософія українського романтизму. Світоглядно-філософські ідеї в творчості І. Котляревського, П. Гулака-Артемовського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Максимовича, М. Шашкевича, М. Гоголя.

Філософські погляди діячів Кирило-Мефодіївського братства: М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко. «Філософія серця» і вчення про ідею П. Юркевича. Філософська думка в незалежній Україні.

Змістовий модуль 3. Феномен релігії

Тема 11. Релігія як форма світогляду, її предмет та функції

Сутність і складові частини релігії. Функції та класифікація релігії. Предмет і структура релігієзнавства. Історичний розвиток релігієзнавства.

Основні теорії походження релігії. Особливості ранніх форм релігії. Основні первісні вірування та культу.

Тема 12. Етнічні та регіональні релігії

Особливості етнічних та регіональних релігій. Іудаїзм: історія, віровчення, культ. Зороастризм: звичаї та вірування. Індуїзм – релігія давньої та сучасної Індії. Релігія Стародавнього Єгипту. Олімпійська релігія давніх греків та римлян.

Тема 13. Світові релігії

Поняття світової релігії. Релігійний культ і релігійна організація буддизму. Виникнення й організаційне оформлення християнства. Особливості віровчення, культу й церковної організації православ'я. Особливості віровчення, культу й церковної організації католицизму. Віровчення й культ протестантських віросповідань. Основні положення віровчення ісламу.

Тема 14. Історія та сучасний стан релігії в Україні

Феномен язичництва. Основні вірування та культу давніх слов'ян. Історія православної церкви в Україні. Українська греко-католицька церква. Сучасна релігійна ситуація в Україні. Тенденції розвитку нових релігійних рухів в Україні.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекц.		Сем.	Практ.	Лаб.	С. р.	
Змістовий модуль 1. Філософія в історичній ретроспективі						
Тема 1. Предмет філософії	6	2	2			2
Тема 2. Філософська думка Стародавнього Сходу	4	2				2
Тема 3. Філософська думка Стародавньої Греції	6	2	2			2
Тема 4. Філософія епохи Середньовіччя	4	2				2
Тема 5. Філософія доби Відродження	6	2	2			2
Разом за змістовим модулем 1	26	10	6			10
Змістовий модуль 2. Європейська та українська філософія						
Тема 6. Західноєвропейська філософія Нового часу	4	2				2
Тема 7. Філософія епохи Просвітництва	6	2	2			2
Тема 8. Німецька класична філософія	4	2				2
Тема 9. Сучасна світова філософія	6	2	2			2
Тема 10. Історія української філософської думки	6	2	2			2
Разом за змістовим модулем 2	26	10	6			10
Змістовий модуль 3. Феномен релігії						
Тема 11. Релігія як форма світогляду, її предмет та функції	5	2				3
Тема 12. Етнічні та регіональні релігії	5	2				3
Тема 13. Світові релігії	5	2				3
Тема 14. Історія та сучасний стан релігії в Україні	8	2	2			4
Разом за змістовим модулем 3	23	8	2			13
Разом годин за навчальним планом	75	28	14			33

6. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет філософії	2
2.	Філософська думка Стародавнього світу	2
3.	Філософія епохи Середньовіччя та доби Відродження	2
4.	Філософія Нового часу та доби Просвітництва	2
5.	Німецька класична філософія. Сучасна світова філософія	2
6.	Історія української філософської думки	2
7.	Сучасна людина у світі релігій	2
	Разом	14

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст завдання	Кількість годин
1.	Антропоцентричний характер філософії	1
2.	Філософія як осмислення життя і спосіб життєдіяльності	1
3.	Філософія, релігія, міфологія – єдність у відмінностях	1
4.	Давньосхідна філософія: сучасне значення ідейних надбань	1
5.	Сократ і принципи його філософії	1
6.	Вчення про державу Платона та Аристотеля – спільні та відмінні риси	1
7.	Вплив античної філософії на європейську культуру	1
8.	Гедонізм як етика щастя	1
9.	Містика та її роль у людському самоусвідомленні	1
10.	Імена та ідеї епохи Відродження	1
11.	Ренесансний гуманізм, його суть та значення	1
12.	Ренесансна натурфілософія про світ і природу	1
13.	Філософські міркування Леонарда да Вінчі	1
14.	Соціально-політичні та філософські погляди Ніколо Макіавеллі	1
15.	Пантеїзм Джордано Бруно	1
16.	Соціальна Утопія Томаса Мора і Томазо Кампанелли	1
17.	Містика та її роль у людському самоусвідомленні	1
18.	Гуманістичні ідеї німецького Просвітництва	1
19.	Наукова революція Нового часу і її вплив на європейське суспільство	1
20.	Європейське Просвітництво: персоналії та ідеї	1
21.	Френсіс Бекон про «привиди» і боротьбу з ними	1
22.	«Новий Органон» Френсіса Бекона і «Нова Атлантида» Рене	1

	Декарта: пошуки нових методів пізнання	
23.	Томас Гоббс і Джон Локк: нові ідеї в гносеології	1
24.	Дмитро Чижевський як філософ та історик філософії	1
25.	Памфіл Юркевич: вчення про ідею та пізнання світу	1
26.	Сучасна українська академічна філософія.	1
27.	Буддизм в Україні	1
28.	Витоки християнства	2
29.	Особливості православного віровчення	2
30.	Особливості віровчення католицизму	2
	Разом	33

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання семінарських завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує семінарські завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

8. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

9. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: екзамен у 8-ому семестрі.

10. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)»

На *оцінку «5», «відмінно»* заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який повинен:

глибоко та всебічно розуміти тему, вільно й аргументовано викладати її зміст;

чітко бачити функціонально-логічну структуру теми, визначати головні та другорядні її складові, розкривати суттєві взаємозв'язки між її структурними елементами;

вміти робити висновки та викладати підсумки, пояснювати їх і підтверджувати фактичним матеріалом (практичними прикладами);

вміти застосовувати теоретичний матеріал, правила, принципи і закони філософії в процесі осмислення, пояснення і вирішення проблемних філософських, релігійних завдань.

На *оцінку «4», «добре»* заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який повинен:

достатньо розуміти і в належному обсязі висвітлювати основний зміст теми згідно її логічної структури;

бачити суттєві взаємозв'язки між основними структурними елементами теми, вміти відрізнити серед них головні від другорядних;

вміти застосовувати теоретичний матеріал для аналізу конкретних філософсько-релігійних завдань в осмисленні практичного матеріалу;

достатньо володіти логічними термінами, поняттями, правилами і прийомами філософського мислення при викладі змісту теми.

На *оцінку «3», «задовільно»* заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який:

виявляє лише поверхове розуміння змісту теми, фрагментарно висвітлює теоретичний матеріал, допускає порушення його логічної структури та послідовності викладу;

допускає помилки у визначенні головного і другорядного у змісті теми, недостатньо бачить взаємозв'язки між її структурними елементами;

недостатньо володіє термінами і поняттями, необхідними для висвітлення теми;

виявляє недостатнє вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення чи пояснення практичних філософсько-релігійних завдань.

На *оцінку «1–2», «незадовільно»* заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, у якого:

відсутнє розуміння основного змісту теми;

відсутнє вміння виокремити головне від другорядного в структурі теми;

немає навиків у застосуванні теоретичного матеріалу до пояснення практичних філософсько-релігійних завдань;

відчутні значні труднощі у використанні термінів і понять філософії, релігієзнавства.

11. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

12. Рекомендована література

Основна

1. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 403 с.
2. Лубський В. Релігієзнавство. Центр учбової літератури, 2023. 448 с.
3. Плахтій М. П., Сулятицька Т. В. Релігієзнавство: навчальний посібник [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с.
4. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
5. Вільчинський Ю.М., Северин-Мрачковська Л.В., Гаєвська О.Б. Філософія [Електронний ресурс] : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. К.: Генеза, 1996. 369 с.
2. Багнюк А.Л., Стародубець В.О. Філософія Ч.1. Історико-філософський вступ. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. 304с.
3. Багнюк А.Л., Стародубець В.О. Філософія Ч.2. Онтологія. Гносеологія. Соціальна філософія. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. 412с.
4. Багнюк А.Л., Стародубець В.О. Філософія Ч.3. Семінарські заняття. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. 304с.
5. Багнюк А.Л., Стародубець В.О. Філософія Ч.4. Практичні завдання. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. 416с.
6. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. Львів : Тріада плюс, 2015. 302 с.
7. Данильян О. Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Х. : Право., 2015. 432 с

8. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Ч. I. Історія розвитку філософської думки. К.: Альтерпрес, 2002. 464 с.
9. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Ч. II. Актуальні проблеми сучасності. К.: Альтерпрес, 2002. 480 с.
10. Надольний І. Філософія: Навчальний посібник / І. Надольний, В. Андрущенко, І. Бойченко, В. Розумний та ін.; за ред. І. Надольного. 7-ме вид., стер. К.: Вікар, 2008. 534 с.
11. Причепій Є., Черній А., Чекаль Л. Філософія : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Академвидав, 2009. 592 с.
12. Щерба С. Філософія : Підручник / С. Щерба, О. Заглада. К.: Кондор, 2011. 548 с.
13. Сілаєва Т. Філософія : Навчальний посібник / Т. Сілаєва, Н. Гнаевич, Г. Орендарчук, З. Сокол. За ред. Т. Сілаєва. Тернопіль : Астон, 2008. 360 с.
14. Ярошовець В. Філософія : Підручник / За заг. ред. В. Ярошовця. К.: Центр учбової літератури, 2010. 648 с.

Інформаційні ресурси

- 1.Бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка (книжковий фонд).
- 2.Бібліотека кафедри історії та методики навчання КОГПА ім.Тараса Шевченка.
- 3.Кременецька міська бібліотека ім. Ю. Словацького.
- 4.Вебсайт Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
- 5.Електронна бібліотека Ін-ту історії України НАН України. URL: <http://resource.history.org.ua/>.
- 6.Електронна бібліотека «Чтиво». URL: <http://www.chtyvo.org.ua>.
- 7.Електронна бібліотека «Культура України». URL: <https://elib.nlu.org.ua>.
- 8.Онлайн-енциклопедія «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org>.
- 9.Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди. URL: <https://filosof.com.ua>.
- 10.Науковий філософсько-релігієзнавчий портал. URL: <http://tureligious.com.ua>.
11. Фаховий коледж КОГПА ім. Тараса Шевченка. URL: <https://kogpa.edu.ua/uk/fakhovyi-koledzh>.
- 12.Філософія в Україні. URL: <http://www.philosophy.ua>.